

ÖZ

Yazar	:Meerim Artıŧeva
Üniversite	:Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	:İletişim Bilimleri
Tezin Niteliđi	:Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	:103 sayfa
Mezuniyet tarihi	:06/ 06/ 2012
Danışman	:Prof. Dr. Bayram KAYA

TOPLUMSAL İLETİŐİMDE İDEOLOJİK BİŐİMLENDİRME: SOVYET DÖNEMİ İLKOKUL KİTAPLARINA YÖNELİK ARAŐTIRMA

“Toplumsal İletişimde İdeolojik Biçimlendirme: Sovyet Dönemi Kırgızistan’da İlk Okul Kitaplarına yönelik araştırma” adlı tez çalışmasında devletin vatandaşlarını eğitim yoluyla ideolojik boyutta biçimlendirilmesi incelenmiştir. Ayrıca ilkokul kitaplarında eğitim – ideoloji ilişkisi ele alınmıştır. Böylece ilkokul kitaplarında ideolojinin nasıl kurgulandığı saptanmıştır. Tez Giriş bölümünden sonra üç ana bölümden oluşmaktadır.

Tezin giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı, önemi, ilgili incelemeleri, varsayımlar ve yöntemi açıklanmıştır.

Birinci bölümde ideoloji kavramı açıklanarak onun kültür, eğitim kavramlarıyla ilişkisi saptanmıştır. Ayrıca Althusser’in saptadığı Devletin İdeolojik Aygıtları kavramı çerçevesinde devletin ideolojisi saptanmıştır. İdeoloji eğitim ilişkisine yönelik okul ve eğitimin işlevleri açıklanmıştır.

Tezin ikinci bölümünde Sosyalizm kavramı açıklanarak Sovyet Dönemi ve SSCB devlet ideolojisi irdelenmiştir. Sosyalizmin temel ilkeleri açıklanarak, bu ilkelerin Sovyet Döneminde nasıl hayata geçirildiği açıklanmıştır. Böylece Sovyetler Birliğine ait olan Komünizmin inşasına yönelik düzenlenmiş sosyalist yaşam tarzı ana hatlarıyla verilmiştir. Bununla birlikte Sovyetler Birliğinde eğitim sistemi, özellikle ortaokul ve ilkokulda eğitim sistemi açıklanmış ve Sovyet Dönemi Kırgızistan’daki ilkokul müfredat programı ve o programda yer alan dersler ve derslerin amaçları açıklanmıştır.

Tezin üçüncü uygulama bölümünde araştırmanın kavramsal çerçevesi, problem, amaç, hipotezler açıklanarak kullanılan yöntem irdelenmiştir. Bu bölümde tezin temelini (çekirdeğini) oluşturan Sovyet Dönemi 1946-65 yıllarda Kırgızistan ilkokullarında kullanılan kitaplara yönelik araştırma yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, Devletin İdeolojisi, Devletin İdeolojik Aygıtları, Eğitim, Ders Kitapları.

ӨЗӨК

Даярдаган Университет	:Мээрим Артышева :Кыргыз- түрк “Манас” университети
Багыты	:Коммуникация
Иштин сыпаты	:Магистрдик диссертация
Беттердин саны	:103 бет
Бүтүрүү датасы	:06/ 06/ 2012
Илимий жетекчи	:Проф.док., Байрам Кая

Коомдук баарлашууда идеологиялык калыптандыруу: Совет доорундагы Кыргызстанда башталгыч мектептеги окуу китептерине багытталган изилдөө

“Коомдук Баарлашууда Идеологиялык Калыптандыруу: Совет Доорундагы Кыргызстанда Башталгыч Мектептин Окуу Китептерине Багытталган Изилдөө” аттуу диссертацияда мамлекеттин өз жарандарын билим берүү аркылуу идеологиялык жактан калыптандырышы маселеси изилденген. Айрыкча, башталгыч мектептеги окуу процессинде колдонулган окуу китептериндеги идеологиянын чагылдырылышы каралган. Диссертация Кириш сөз бөлүгүн албаганда үч бөлүктөн турат.

Диссертациянын кириш сөз бөлүгүндө изилдөөнүн темасы, максаты, маанилүүлүгү, теориялык концепциясы жана методологиясы аныкталган.

Диссертациянын биринчи бөлүгүндө идеология түшүнүгү, анын маданият менен болгон байланышы, идеология жана билим берүү түшүнүктөрүнүн байланышы алкагында билим берүүнүн функциялары берилген. Луис Альтюссердин мамлекеттин идеологиялык каражаттары түшүнүгү менен бирге мамлекеттин идеологиясы түшүнүгү да берилген.

Изилдөөнүн экинчи бөлүгүндө социализм түшүнүгү аныкталып Совет Доорундагы СССР мамлекетинин идеологиясы изилденген. Социализмдин принциптери негизинде социалист турмуш кандай жолдор менен уюштурулгандыгы каралган. Муну менен Советтер Союзундагы Коммунизмди куруу багытында жол алган социалисттик турмуш образы түшүнүгү да көрсөтүлгөн. Мындан башка үчүнчү бөлүктө Совет Доорундагы билим берүү системасы, орто жана башталгыч мектепте окуу процесси жана Советтик Кыргызстандагы башталгыч мектептин окуу программасы берилген.

Диссертациянын үчүнчү бөлүгүндө изилдөөнүн концептуалдык негизи, проблема,

максаттары, гипотезалары түзүлүп, изилдөөнүн методологиясы иштелип чыккан. Совет Доорунун 1946-65 жылдары Советтик Кыргызстандын башталгыч мектептеринде колдонулган китептердин анализи да ушул бөлүмдө берилген.

Ачык сөздөр: Идеология, мамлекеттик идеология, мамлекеттин идеологиялык аппараттары, билим берүү, окуу китептери.

АБСТРАКТ

Подготовила	: Мээрим Аргышева
Университет	: Кыргызско-Турецкий университет «Манас»
Направление	: Коммуникация
Вид диссертации	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: 103 стр
Дата окончания	: 06/ 06/ 2012
Научный руководитель	: Проф.др.Байрам Кая

Идеологическое формирование в общественной коммуникации: исследование учебных книг использованных в средних школах Кыргызстана в советский период.

В данной магистерской диссертации на тему “Идеологическое формирование в общественной коммуникации: исследование учебных книг использованных в средних школах Кыргызстана в Советский период” были исследованы механизмы идеологического формирования граждан через образование. Исходя из этого был сделан анализ учебных книг, с целью выявить взаимосвязь между идеологией и образованием. Магистерская работа состоит введения, трех глав и заключения.

В введении дается тема, цели и задачи исследования, актуальность исследования. Также рассматриваются ранее проделанные работы по теме диссертации.

Первая глава раскрывает понятие «идеология» и взаимосвязь идеологии с такими общественными явлениями как культура и образование. В связи с этим идеология будет рассматриваться в рамках концепции Луи Альтюссера «идеологические аппараты государства». Также рассмотрены функции школы и образование в контексте идеологического формирования.

Во второй главе диссертационной работы раскрыты понятия социализм и исследованы Советская система и идеология СССР. Объясняются основные принципы социализма и как эти принципы были использованы на практике в Советский период. Таким образом, изложены механизмы создания социалистического образа жизни в рамках

построения коммунизма и светлого будущего. Исследованы система образования в Советского Союза, в особенности система среднего и начального образования. Также рассмотрены учебные программы начальной и средней школы, изучены предметы которые преподавались в начальной школе Советского Кыргызстана.

В третьей главе диссертационной работы раскрыта основная теоретическая концепция исследования, проблемы, цель, гипотезы, методы и методология исследования. В этой главе дается анализ учебных книг которые были использованы в начальных школах Советского Кыргызстана.

Ключевые слова: Идеология, государственная идеология, идеологические аппараты государства, образование, учебники.

ABSTRACT

Prepared by : Meerim Artysheva
University : Kyrgyz Turkish Manas University
Department : Communication Studies
Degree of the work : Master's Thesis,
Number of pages : 103 pages
Finished date : 06/ 06/ 2012
Research manager : Professor Dr. Bayram Kaya

IDEOLOGICAL FORMATION IN SOCIAL COMMUNICATION: A STUDY OF PRIMARY SCHOOL TEXTBOOKS IN KYRGYZSTAN IN THE SOVIET PERIOD

The thesis “Ideological Formation in Social Communication: A Study of Primary School Textbooks in Kyrgyzstan in the Soviet Period” examines the ideological formation of citizens by the state through education. Additionally the relationship education and ideology has been explored. Thus the construction of ideology in primary school textbooks has been substantiated. The thesis consists three chapters following the introductory chapter.

In the introduction the main theme, aim, significance, related studies, hypothesis and the method are explained.

In the first chapter the notion of ideology has been introduced and its relationship with culture and education notions were established. In addition to those the state ideology has been investigated within the frames of Althusser's notion of ideological state apparatuses. The functions of education were explained according to the relationship of ideology and education.

In the second chapter of the thesis the notion socialism has been explained and the Soviet period and the state ideology of the USSR have been investigated. After defining the core principles of socialism their realization in the Soviet period is described. Thus the outline of the socialist way of life, which was established for the construction of communism during the Soviet period, was presented. Additionally the education system in the Soviet Union with an emphasis on the primary and secondary school system has been explained and the primary school curriculum, the courses and their aims scopes during the period of the Kyrgyz Soviet Socialist Republic have been explained.

In the third chapter devoted to the application the theoretical framework, problem, aim and hypothesis of the thesis have been described and the methodology is presented. In this chapter the study of primary school textbooks during the Soviet period of 1946-65 is made, which builds the core of the thesis.

Key words: Ideology, state ideology, ideological state apparatuses, education, school textbooks